

Διατάξεις Οικογενειακού Δικαίου στους κανόνες της εν Γάγγρα Συνόδου

/ [Πεμπτούσία](#)

1. Οι διατάξεις στον α΄ κανόνα.

Ο α΄ κανών της εν Γάγγρα Συνόδου[1] αναθεματίζει αυτούς που βδελύσσονταν το Γάμο· υποστήριζαν πως η γυναίκα που κοιμάται με το νόμιμο σύζυγό της δεν είναι δυνατό να εισέλθει στη Βασιλεία των Ουρανών. Οι ισχυρισμοί αυτοί έρχονται σε αντίθεση τόσο με τους ε΄[2] και να΄[3] κανόνες των Αποστόλων οι οποίοι μάλλον έχουν προηγηθεί της παρούσης Συνόδου,[4] όσο και με το πνεύμα της Αγίας Γραφής το οποίο αναφέρουν οι Ζωναράς και Βαλσαμών στις ερμηνείες τους.[5]

Συγκεκριμένα οι δυο αυτοί ερμηνευτές αναφέρονται σε τρία χωρία της Αγίας Γραφής Πρώτον το χαρακτηριστικό εκείνο του Παύλου στην προς Εβραίους επιστολή «*Τίμιος ὁ γάμος καὶ ἡ κοίτη ἀμίαντος*».[6] Στηριζόμενοι μόνο σ' αυτό το χωρίο είναι δυνατόν να κατανοήσουμε γιατί η παρούσα σύνοδος καταδίκασε αυτή την κακοδοξία χωρίς να προχωρήσουμε σε κάποια ιδιαίτερη ερμηνεία. Μόνον ότι

προσβάλλεται ο θεσμός του Γάμου από την αποστροφή κάποιου προς αυτόν είναι καταδικαστέα πράξη.

Το δεύτερο χωρίο βρίσκεται στην Α επιστολή του Παύλου προς Τιμόθεο[7] στο οποίο ο Παύλος ομιλεί περί της διδασκαλίας των ψευδοδιδασκάλων. Εκεί λέει ο Παύλος ότι τα επόμενα χρόνια πολλοί θα κατέχονται από πνεύμα πλάνης και η διδασκαλία τους θα προέρχεται από τα δαιμόνια, η οποία θα εμποδίζει τους πιστούς να παντρεύονται και θα τους προτρέπει να απέχουν από τις τροφές τις οποίες έκτισε ο Θεός για να μεταλαμβάνουν οι πιστοί με ευχαριστία προς το Θεό. Σε τούτο το χωρίο βλέπουμε ότι ο ίδιος ο Παύλος καταδικάζει τη συμπεριφορά αυτή του απέχεσθαι τόσο από το Γάμο που είναι το θέμα του κανόνος που εξετάζουμε όσο και από τη βρώση των αγαθών του Θεού που είναι κτίσμα Του. Σ' αυτό το σημείο θα πρέπει να αναφερθούμε στο βιβλικό εκείνο της Γενέσεως «καὶ εἶδεν ὁ Θεὸς τὰ πάντα, ὅσα ἐποίησεν, καὶ ἰδοὺ καλὰ λίαν».[8] Ὅσα δηλαδή έχει δημιουργήσει ο Θεός είναι καλά και επομένως ότι είναι καλό και εκ του Θεού προερχόμενο δεν θα πρέπει να το αποστερούμαστε.

Το τρίτο χωρίο είναι στην προς Τίτον επιστολή του Παύλου[9] όπου μιλώντας πάλι για τους ψευδοδιδασκάλους και πώς να τους αποφεύγουν αναφέρει ότι αυτοί που έχουν καθαρή συνείδηση σ' αυτούς είναι όλα ξεκάθαρα και γνωρίζουν την αλήθεια ενώ οι μολυσμένοι και οι άπιστοι τίποτα δεν είναι σ' αυτούς καθαρό διότι έχει μολυνθεί και ο νους και η συνείδησή τους με αποτέλεσμα να παρεκκλίνουν της αληθείας.

Τέλος θα πρέπει να αναφερθούμε στους δύο Αποστολικούς κανόνες που προαναφέραμε. Σύμφωνα με τους ε' και να' κανόνες[10] αυτός που εκβάλλει τη γυναίκα του με πρόφαση την ευλάβεια αφορίζεται και αν επιμένει στην απόφασή του αυτή, καθαιρείται· Είτε είναι επίσκοπος, είτε πρεσβύτερος είτε διάκονος.

Ο κανόνες αυτοί πέραν του ότι εν γένει διαλαμβάνουν περί του ιδίου θέματος με τον κανόνα που εξετάζουμε έχουν κάτι ξεχωριστό. Βλέπουμε ότι στους Αποστολικούς χρόνους οι Επίσκοποι ήταν έγγαμοι πράγμα το οποίο διεκόπη από τον ιβ' της Στ'.[11] Επίσης οι κανόνες των Αποστόλων είναι ειδικοί ενώ της εν Γάγγρα γενικός. Ειδικοί διότι αναφέρονται μόνο σε κληρικούς και όχι σε λαϊκούς. Βέβαια κάνοντας διασταλτική ερμηνεία των κανόνων θα ήμασταν σε θέση να ισχυριστούμε ότι αφού καλύπτουν το μείζον τότε καλύπτουν και το ελάσσων. Στη συγκεκριμένη περίπτωση το ελάσσων είναι οι λαϊκοί ενώ στον στον ά' κανόνα της παρούσης έχουμε το γενικό «Εἴ τις» με αποτέλεσμα να μην προκύπτει διαχωρισμός μεταξύ κληρικών και λαϊκών. Το πιο πιθανό είναι ότι κατά τους αποστολικούς χρόνους το φαινόμενο αυτό της εκδίωξης των γυναικών με πρόφαση την ευλάβεια να ήταν χαρακτηριστικό κυρίως στους κύκλους των κληρικών και όχι στους

λαϊκούς. Ίσως αυτός είναι ο λόγος που οι κανόνες αναφέρονται μόνο στους κληρικούς.

2. Οι διατάξεις στον δ΄ κανόνα

Ο δ΄ κανών[12] αναθεματίζει τους Ευσταθιανούς οι οποίοι απέφευγαν να μεταλαμβάνουν των θείων Αγιασμάτων από έγγαμο Ιερέα υποστηρίζοντας ότι λόγο του Γάμου, τον οποίο οι Ευσταθιανοί βδελύσσονταν, δεν πρέπει να τελεί ιεροπραξίες. Θεωρούσαν το Γάμο μιαρό και αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο καταδίκασαν οι Πατέρες της Συνόδου τη πράξη αυτή με τη ποινή του αναθεματισμού[13], διότι καταφέρονταν εναντίον του Ευαγγελίου αλλά και των Αποστολικών Κανόνων.[14]

3. Οι διατάξεις στους θ΄ και ι΄ κανόνες.

Οι θ΄ και ι΄[15] κανόνες της εν Γάγρα Συνόδου αναθεματίζουν όσους παρθενεύουν και βδελύσσονται το Γάμο ως μιαρό και υπερηφανεύονται έναντι των εγγάμων, ότι τάχα αυτοί είναι σωφρονέστεροι. Δεν τους καταδικάζει ο παρών κανών επειδή παρθενεύουν αλλά επειδή λειτουργούν αλλαζονικά.

Χρησιμοποιούν την παρθενία, την οποία αποδέχονται οι Πατέρες της Εκκλησίας, όχι με σκοπό τον εξαγιασμό αλλά ως μέσον στηλιτεύσεως του εγγάμου βίου ο οποίος οδηγεί εξίσου στον εξαγιασμό των πιστών. Τόσο η παρθενία όσο και ο έγγαμος βίος πρέπει απαραίτητως να βρίσκονται υπό το πρίσμα της αρετής και της ευλάβειας που λειτουργούν ως προϋποθέσεις εξαγιασμού, διότι χωρίς αυτές μεμφόμεστε εξίσου και τα δύο με αποτέλεσμα να καταλήγουμε εραστές της κακοδοξίας.[16]

4. Οι διατάξεις στον ιδ΄ κανόνα.

Ο ιδ΄ κανών[17] αναφέρεται στην εγκατάλειψη του ανδρός από τη σύζυγό του στην οποία επιβάλλει την ποινή του αναθεματισμού. Ωστόσο στην ερμηνεία του Πηδαλίου[18] γίνεται αναφορά και στην εγκατάλειψη της γυναίκας από τον άνδρα σύμφωνα με τα τηρούμενα από τη διδασκαλία των Ευσταθιανών. Δηλαδή δεν ήταν φαινόμενο μόνο των γυναικών η εγκατάλειψη της συζυγικής στέγης αλλά και των ανδρών. Τούτο συνέβαινε εκατέρωθεν γιατί σύμφωνα με τη διδασκαλία τους η εγκατάλειψη των συζύγων πραγματοποιούνταν με πρόφαση την ευλάβεια ενώ ο πραγματικός λόγος ήταν η βδελυγμία του Γάμου που τον θεωρούσαν μιαρό.

Χαρακτηριστική είναι η ερμηνεία του Ζωναρά[19] κατά τον οποίο «οὐ καλόν τό καλόν, ὅταν μή καλῶς γίνηται». Δηλαδή το «καλόν» που στη περίπτωση μας είναι ο Γάμος γίνεται «οὐ καλόν», δηλαδή κακό διότι «μή καλῶς γίνηται», όταν γίνεται με λανθασμένο τρόπο. Το «μή καλῶς γίνηται» αναφέρεται στην εναντίωση των

Γραφών και συγκεκριμένα όταν ο Παύλος στην Α΄ προς Κορινθίους επιστολή του προτρέπει τους Κορινθίους να μην αποστερούνται των συζυγικών σχέσεων αν πρωτίστως δεν υπάρχει η σύμφωνη γνώμη και των δύο.[20] Με τον τρόπο αυτό θα είναι σε θέση να αφοσιώνονται περισσότερο στη προσευχή και τη νηστεία αφού ο σατανάς δεν θα είναι σε θέση να τους πειράζει επειδή δεν ήταν εγκρατείς.

[Συνεχίζεται]

[1] Ρ.Π.Γ΄, σελ. 100.

[2] Ρ.Π.Β΄, σελ. 7-8.

[3] Ρ.Π.Γ΄, σελ. 67-68.

[4] Πρβλ. Σπ. Τρωϊάνου, Οι Πηγές του Βυζαντινού Δικαίου, σελ. 63, Π. Μενεβίσογλου, Ιστορική εισαγωγή εις τους κανόνες της Ορθοδόξου Εκκλησίας, σελ. 33.

[5] Ό.π., σελ. 100-101.

[6] Εβρ. Ιγ΄ 4

[7] Α Τιμ. δ΄ 1,3

[8] Γεν. α΄31

[9] Τιτ. α΄ 15

[10] Βλ. υποσημ., 10,11.

[11] Ρ.Π.Β΄, σελ. 330-331.

[12] Ρ.Π.Γ΄, σελ. 103.

[13] Βλ. ερμηνεία Πηδαλίου, σελ.399.

[14] Βλ. ανωτ., ερμηνεία του α' κανόνα της εν Γάγγρα Συνόδου.

[15] Ρ.Π.Γ', σελ. 106.

[16] Του ιδίου θέματος διαλαμβάνουν οι ε' και να' Αποστολικοί κανόνες των οποίων βλ. ερμηνεία ανωτέρω.

[17] Ρ.Π.Γ', σελ. 110.

[18] Πηδάλιον, σελ. 402.

[19] Ρ.Π.Γ', σελ. 110.

[20] Α' Κορ. ζ' 5